

РОЛЬ ІНТЕРЛЮДІЇ Г. МЕДВОЛЛА «ФУЛГЕНЦІЙ І ЛУКРЕЦІЯ» В ПОЛІТИЧНИХ ІГРАХ ВИЩОГО СВІТУ В АНГЛІЇ КІНЦЯ XV – ПОЧАТКУ XVI СТ.

Статтю присвячено виявленню особливостей мистецької рефлексії з приводу актуальних тенденцій англійського соціально-політичного життя, що знайшли своє відображення у п'єсі «Фулгенцій і Лукреція» ранньотюдорівського драматурга Генрі Медволла. Гострота проблематики інтерлюдії змушує автора вдаватися до засобів пом'яшення радикалізму висловлених у творі ідей. У статті також наголошується на винятковій ролі тюдорівського домашнього театру в процесі формування англійського політичного дискурсу в добу Відродження.

Ключові слова: доба Відродження, драма, тюдорівська бенкетна зала, інтерлюдія, соціально-політична проблематика, благородство, шлюбний вибір.

Стаття посвячена виявленню особливостей художественної рефлексії по поводу актуальних тенденцій англійської соціально-політичної життя, отражених в пьесе «Фулгенций и Лукреция» раннетюдоровского драматурга Генри Медволла. Острота проблематики интерлюдии заставляет автора предпринять меры по смягчению радикализма выраженных в произведении идей. В статье также акцентируется внимание на исключительной роли тудоровского домашнего театра в процессе формирования англійского политического дискурса в эпоху Возрождения.

Ключевые слова: эпоха Возрождения, драма, тудоровский банкетный зал, интерлюдия, социально-политическая проблематика, благородство, брачный выбор.

The article looks into the peculiarities of the artistic reflection on the topical tendencies of English social and political life that can be traced in the play Fulgens and Lucre by the early Tudor playwright H. Medwall. The acuteness of the interlude's problematic makes the dramatist take measures for mitigating the radicalism of the ideas conveyed in his text. The outstanding role of the Tudor domestic theatre in the process of the English political discourse formation in the epoch of Renaissance is emphasized in the article.

Key words: Renaissance, drama, Tudor great hall, interlude, social and political problems, nobility, marriage choice.

Доба Відродження стала часом активного освоєння людиною різноманітних ділянок суспільного життя. Недивно, що в літературних творах тогочася знайшла своє вираження мистецька рефлексія з приводу тих чи інших явищ життя соціуму. Не стала виключенням з цього правила і Англія, де перехід від середньовічного королів династії Тюдорів. За часів царювання першого з Тюдорів, а саме Генріха VII, була створена перша англійська п'єса на світську тематику, що засвідчила інтерес драматурга до подій життя тогочасного суспільства. Вона має назву «Фулгенцій і Лукреція» («Fulgens and Lucre»), а її автором є правник, випускник Кембриджу, який близько десяти років свого життя присвятив роботі нотаріуса під керівництвом свого особистого покровителя, архієпископа Джона Моргана, – Генрі Медволл (1461-?1501).

Перу Медволла належать тільки дві п'єси. Окрім уже названого твору, це також мораліте, що носить назву «Природа» («Nature»). Хоча у першому виданні обидві п'єси класифіковано як інтерлюдії, відповідно до сучасних уявлень про цей жанр, інтерлюдією

можна вважати лише перший твір Медволла. Чітким жанровим маркером у даному випадку постає проблемно-тематичний комплекс твору. Так, від «Природи» п'єсу «Фулгенцій і Лукреція» відрізняє світський зміст, близькість проблематики цієї п'єси до актуальних подій тогочася.

Беручи до уваги той факт, що «Фулгенцій і Лукреція» є першою англійською інтерлюдією, новаторство драматурга в цьому творі важко переоцінити. Це односторонньо визнають всі західні дослідники, які зверталися до творчості Г. Медволла (зокрема, Р. Акстон, Д. Бевінгтон, А. Нелсон, Г. Волкер, П. Гаппе, Р. Годфрі та багато інших [1; 2; 9; 10; 6; 5]). При цьому зазначається, що основна ідея твору прямо пов'язана із політичним дискурсом тих часів. Водночас, знавці англійського тюдорівського театру по-різному визначають ті тенденції та події суспільно-політичного життя країни, що могли лягти в основу інтерлюдії Г. Медволла. З огляду на відрізок часу, що віддаляє нас від часів життя драматурга, політичний привід для написання п'єси «Фулгенцій і Лукреція» навряд чи вдасться встановити

достеменно вірно. Втім, сам факт, що автор висловлює у п'єсі свої погляди та подає розмірковування з приводу актуальної проблематики, заслуговує на особливу увагу. Метою даної статті є виявлення характеру мистецької рефлексії англійського ранньотюдорівського драматурга Генрі Медволла з приводу дискусійних тенденцій у тогочасному суспільно-політичному житті країни, що знайшли своє вираження в інтерлюдії «Фулгенцій і Лукреція».

П'єса Медволла була написана і вперше зіграна у 90-і роки XV ст. Точніших документальних свідчень щодо цього не існує, але більш-менш ймовірним часом написання твору науковці вважають середину останнього десятиліття XV століття.¹ Прем'єра вистави відбулася у великій бенкетній залі палацу Джона Мортона у Лембеті з нагоди урочистого прийому. Перша частина інтерлюдії, вочевидь, була зіграна під час або одразу після обіднього частування, а друга – ближче до вечері. Про це свідчать репліки персонажів А і Б, які пропонують гостям святкування розважитися між споживанням страв.²

Принагідно зазначимо, що бенкетна зала в тюдорівській Англії являла собою унікальний інтерактивний театральний простір, який поєднував глядачів усіх суспільних верств і прошарків: від nobilitetu – поважних гостей хазяїна маєтку, як-от дипломатів, високих церковних чинів тощо до простих слуг. Водночас, це був дієвий медійний простір, який не лише давав можливість швидкого поширення інформації у суспільстві, а й виступав майданчиком для формування суспільної думки з тієї чи іншої актуальної проблематики.

У палацах та маєтках англійських аристократів тюдорівської доби велика бенкетна зала³ була місцем проведення свят і урочистостей, офіційних прийомів на честь поважних гостей, які зазвичай подорожували з великим почтом. Така зала мала форму подовженого прямокутника, з одного боку якого можна було потрапити до хазяйських покоїв. Дверима, що вели до внутрішніх кімнат маєтку, під час прийомів користувалися лише найпочесніші гості хазяїна свята. Стіл, за яким їх пригощав хлібосольний господар, роташовувався трохи вище відносно рівня підлоги решти приміщення, на такий собі міні-сцені, звідки цих шанованих добродіїв могли добре бачити всі присутні у залі. У протилежній стіні зали теж були двері, вони вели до кухні, інших службових приміщень. Через цей вхід до зали потрапляли менш титуловані гості. Від поглядів гостей ці двері були закриті спеціальними екранами. Столи для більшості гостей розташовувалися вздовж довгих стін зали. Коли частування переривалося виставою, танцями чи іншими розвагами, виконавці зазвичай виходили на середину зали, по якій вони могли вільно пересуватися від господарського столу до протилежного кінця приміщення, звідки за дійством спостерігали слуги. Інколи бажаючих побачити виставу було так багато, що глядачі юрилися попід стінами зали та біля службових виходів, аби тільки мати можливість спостерігати за грою.

Ранньотюдорівські драматурги, які писали твори для постановці у залі, прекрасно уявляли собі просторові параметри цього приміщення і склад глядацької аудиторії. Як правило, вони намагалися врахувати інтереси всіх соціальних груп глядачів, аби п'єса знайшла відгук у серці кожного. Вдало використовує

всі ігрові ресурси бенкетної зали і Г. Медволл. Зокрема, варто наголосити на тому, що виконавці у п'єсі «Фулгенцій і Лукреція» (насамперед, А і Б) постійно залучають глядачів до гри, апелюючи до них із запитаннями, проханнями про співчуття, допомогу тощо.⁴ Устами персонажа А автор п'єси висловлює сподівання, що його твір сподобається всім глядачам без виключення⁵: «It is the mynde and intent/ Of me and my company to content/ The leste that stonyth here,/ And so I trust ye wyll it allowe» [pp. 1472-75, c. 333].⁶

В основу п'єси Медволла було покладено трактат італійського гуманіста Буонаккорсо да Монтеманьо Про істинне благородство («De Vera Nobilitate», 1428). Ядро конфлікту у творі становить боротьба двох кавалерів за серце і руку Лукреції, дочки римського сенатора Фулгенція. Один з кавалерів є людиною високого, аристократичного походження, а другий має походження плебейське, проте, він наділений багатьма визначними чеснотами. У першоджерелі право прийняти остаточне рішення з даного питання передається до Сенату, однак читачеві це рішення так і не повідомляється. Натомість, у п'єсі Медволла останнє слово виголошує Лукреція, і вона віддає перевагу небагатому і незнатному претендентові, адже вважає його справді шляхетною людиною, судячи з його вчинків.

Як відомо, питання про те, в чому ж полягає справжнє благородство: чи воно криється в аристократичному походженні людини чи є виявом її особистих чеснот, набуло неабиякої актуальності в добу Відродження. Загострення цієї проблематики в ренесансній Європі пов'язують із поширенням гуманістичної ідеології та гуманітарних студій, у центрі уваги в яких постала людина з усіма її особистісними характеристиками, що знаходили свій вияв як у приватному, так і в суспільному житті індивідуума. Окрім того, набуте знання давало людині доби Відродження усвідомлення своєї сили й могутності, вселяло в неї впевненість у тому, що освічений і чесний громадянин, хай навіть простого походження, може бути корисним у питаннях організації життя спільноти.⁷ Тож, це право не мають узурпувати лише наближені до монарха аристократи, що беруть участь у прийнятті важливих рішень за правом свого народження.

За зауваженням Г. Волкера, ця думка була надто радикальною для Англії часів Г. Медволла [10, с. 305]. Тому, не випадково, драматург ставить і вирішує це питання у своїм творі дуже обережно. І допомагають йому в цьому комічні персонажі А і Б. Вони постають водночас і слугами кавалерів Лукреції, і головними діючими особами другорядної сюжетної лінії, яка розгортається навколо залицянь А і Б до служанки Лукреції на ім'я Джоан. Так, коли на початку дійства персонаж Б коротко переповідає персонажу А основний зміст п'єси, що от-от буде розіграна у бенкетній залі, він одразу повідомляє, яким буде фінальне рішення у суперечці про найблагороднішого кавалера для Лукреції. А виявляє крайнє здивування, він не може повірити в те, що переможцем справді стане юнак простого походження Гай Фламіній і додає: «Хай вони (персонажі п'єси – О. Л.) нас в цьому переконають,/ Інакше він (автор – О.Л.) пошкодує, що ця вистава взагалі розпочалася» («Let them convay and cary clene than,/Or els he wyll repent that this play began»)

[pp. 138-139, с. 310]. На прикладі цієї репліки можна бачити, як Медволл (людина простого походження, до речі, як і його покровитель Джон Мортон) по суті намагається згладити гостроту висловлених у п'єсі думок. Подібна критична налаштованість персонажів А і Б з приводу рішення Лукреції спостерігається також і наприкінці інтерлюдії. А реагує на звістку про висновок, зроблений Лукрецією після того, як вона вислухала обидві сторони суперечки, таким чином: «Я геть не збагну, чим мотивоване це рішення» («I marvayle gretely wherof that grue» [р. 2268, с. 346]). Далі герой висловлюється ще виразніше: «Чесноти? Що це в біса take?...» («Vertue? What the Devyll is that?/ And I can tell, I shrew my catt./ To myne understondyng» [pp. 2272-74, с. 346]). І далі, звертаючись до жіночої аудиторії: «То ви, жінки, так обираєте собі чоловіків? Ну, тоді я нічого не розумію!» («How say ye, gode women? Is it your gyse/ To chose all your husbandis that wyse?/ By my thought, than I marvaile!» [pp. 2278-80, с. 346]).

Водночас, про радикалізм головної ідеї драми свідчать непоодинокі зауваження автора про те, що твір не стосується особисто нікого з присутніх глядачів, більшість з яких, повторимо, мали аристократичне походження. Такі фрази звучать як непряме вибачення автора за те, що аристократи почують і побачать у п'єсі.⁸ Однак, розігрування драми на тему істинного благородства в присутності осіб високого походження на тлі боротьби за важелі впливу, що точилася при дворі Генріха VII між молодого безродною інтелігенцією та старою аристократією, не залишало сумнівів щодо гострої актуальності основної ідеї інтерлюдії. Принагідне маскування тюдорівської Англії під стародавній Рим нікого не могло ввести в оману. Хіба що допомагало пом'якшити виражену у творі авторську позицію з приводу цього протистояння старого суспільного ладу і нових політичних тенденцій. З цієї ж метою, на думку деяких дослідників, до інтерлюдії було включено другорядну сюжетну лінію з усіма її окрасами у вигляді жартів і фіглярства персонажів А і Б [див., зокрема: 2, с. 101; 1, с. 23]. Таким чином, висловлюється судження, що комічний струмінь у драмі Медволла слугує меті притлумити гостроту актуальної політичної суперечки,⁹ яка знаходить своє відображення у творі.

Тема жіночого вибору у питанні шлюбу, що розробляється у п'єсі «Фулгенція і Лукреція», спонукає сучасних дослідників англійського ранньотюдорівського театру припустити, що твір Г. Медволла міг бути використаний також і незадовго до того, як він з'явився друком у видавництві Дж. Растелла у 1516 році. Тобто, в часи царюванню другого монарха з династії Тюдорів, з метою посприяти примиренню Мері Тюдор з її братом, королем Генріхом VIII. Гнів монарха був спричинений одруженням сестри з Чарльзом Бренденом, герцогом Саффолкським.¹⁰ Ця подія відбулася у 1516 року і деякими наближеними до короля особами розцінювалася як мезальянс між принцесою і чоловіком, що посідав значно нижчий за свою наречену щабель суспільної ієрархії. Тож, цей шлюб не приніс англійській короні жодних політичних дивидентів. У свою чергу, припущення, що інтерлюдія Медволла могла прислужитися меті примирити короля з сестрою, спонукає дослідників

робити ще одне припущення. А саме, що для постановки 1516 року первісний твір Медволла міг бути значною мірою перероблений, аби він відповідав політичному контексту тих часів. І зробив це не автор п'єси, а, можливо, її перший видавець, Джон Растелл, уже після смерті Г. Медволла [див.: 6, с. 110].

Однією з найцікавіших розвідок на цю тему є стаття англійського дослідника Р. Годфрі «Нервовий сміх у «Фулгенція і Лукреція» Г. Медволла» [див.: 5]. В цій роботі обґрунтовується думка про те, що у своєму кінцевому варіанті, тобто в тому, що був надрукований Дж. Растеллом, текст п'єси Г. Медволла зазнав суттєвих змін. Про це, зокрема, свідчать описані у статті кілька розривів у логіці висловлювання персонажів твору, що супроводжуються зміною ритміки всередині їхніх промов; переакцентування провідної теми вистави (від визначення справжнього благородства до здійснення шлюбного вибору жінкою); наявність обрамлення, головними дійовими особами якого виступають А і Б тощо. Пояснення для введення цих трансформацій дослідник знаходить у подіях тодішнього політичного життя, одна з яких, а саме укладання шлюбу між Мері Тюдор і Чарльзом Бренденом,¹¹ на його думку, і стала приводом для нової постановки «Фулгенція і Лукреція».

У своєму дослідженні Р. Годфрі також наводить фрагменти з листів, що ними обмінювалися Брендон і кардинал Волсі, який взяв на себе роль посередника у справі примирення родини, а також уривки з листів Мері до брата, короля Генріха VIII [5, с. 93-94]. На думку науковця, змістові перегуки цих листів з текстом інтерлюдії «Фулгенція і Лукреція» мають остаточно переконатися у наявності зв'язку між двома подіями 1516 року: подією політичною та подією культурною.

До того ж, як стало відомо з віданих у 1984 році додатків до королівських фінансових звітів про проведення урочистостей, 1516 року ще одна велика театральна вистава відбулася у Гринвічі. Актори, костюми, декорації прибули туди з Лондона з метою звеселити та розрадити іншу сестру Генріха, Маргарет, яка протягом певного часу не наважувалася повернутися додому до Шотландії і залишалася гостею в Англії. Справа в тому, що незадовго до того Маргарет стала удовицею після смерті короля Шотландії Джеймса IV. Однак через рік після смерті чоловіка, а саме 1514 року, королева вирішила взяти шлюб з Арчибальдом Дугласом, графом Ангусом, чим викликала невдоволення шотландської знаті [див.: 5, с. 95-96].

Тож, особисті історії двох сестер – Мері та Маргарет – у певний період їхнього життя виявилися багато в чому подібними. Втім, як думається, було б недоцільним проводити паралель між другим шлюбом Маргарет і можливою переробкою тексту інтерлюдії Г. Медволла, аби вона містила відгук на цю подію. Адже головні бачити вистави. Окрім того, для англійського двору більш значущою була історія з другим шлюбом Мері зокрема тому, що Брендон був фаворитом Генріха і персоною, наближеною до англійського монарха. І, по-третє, другий шлюб Маргарет відбувся двома роками раніше можливої вистави інтерлюдії Г. Медволла.

Питання про те, чи насправді текст п'єси Г. Медволла зазнав радикальних змін у 1516 році і в такому вигляді був надрукований у видавництві Дж. Растелла, залишає-

тється відкритим для подальших обговорень та дискусій. З упевненістю можна говорити лише про те, що цей твір був покликаний відіграти певну роль у політичному дискурсі тогочасся. Драматург, вочевидь, ставив собі за мету здійснити вплив на формування суспільної думки у напрямку визнання права людини низького походження, але наділеної справжніми чеснотами, посідати гідне місце у суспільному і політичному житті країни. В п'єсі Г. Медволла це право остаточно закріплюється за персонажем з простої родини завдяки шлюбному вибору головної героїні інтерлюдії.

Радикальність висловленої у п'єсі думки викликала в автора побоювання з приводу того, як його вистава буде сприйнята аудиторією – глядачами, що спостерігали за дійством у тюдорівській бенкетній залі. Значну частину цієї аудиторії становили аристократи. Тож, певна знервованість автора вистави, як видається, була цілком обгрунтованою. Звідси походить його художнє рішення подати заперечення основної ідеї драми у репліках другорядних персонажів інтерлюдії, що допомагає зняти гостроту поставленої проблеми. Тій самій меті слугує неодноразове наголошення на тому,

що показана історія – це лише особливий випадок, а не правило, і вона не стосується нікого з присутніх на виставі.

Підсумовуючи, хотілося б наголосити на тому, що п'єса Г. Медволла стала лише першою ластівкою англійської тюдорівської драматургії, що мала певну політичну спрямованість і могла бути використана як важель впливу на конкретних осіб чи на конкретні політичні групи. Велика бенкетна зала при дворі короля Генріха VIII або при мастках інших впливових осіб королівства нерідко перетворювалася на арену запеклого політичного протистояння. Згадаймо, що то були часи Реформації, яка принесла з собою карколомні зміни в житті чи не кожного англійця. Втім, вміння тюдорівських драматургів говорити про серйозні речі у невимушеній, грайливій формі, викликаючи при цьому захопливий сміх глядацької аудиторії, вберегло їх від багатьох небезпек, водночас роблячи політичні месиджі їхніх п'єс більш виразними і цілеспрямованими. І драматична форма інтерлюдії, піонером якої став Г. Медволл з п'єсою «Фулгенцій і Лукреція», якнайкраще до цього надалася.

Примітки:

¹ За свідченням Р. Акстона, п'єса була написана близько 1495 р. [1, с. 22], за іншими відомостями – 1497 р. [див.: 2, с. 99; 3, с. 37].

² Див., приміром: «I trowe your dishes be not bare./ Nor yet ye do the wyne spare./ Thefore be mery as ye fare!» [8, рядки 9-11, с. 308]. Або: перед тим, як зробити перерву у виставі, А каже, що гості, напевно, так сильно зголоділи, що за першої ж нагоди накинуться на їжу: «Thay have not fully dynded./ For and this play where ones overe past./ Some of them wolde falle to fedying as fast/ As thay had bene almost pynded» [8, pp. 1415-18, с. 332].

³ Фізичні параметри тюдорівської бенкетної зали як ігрового простору окреслено в дослідженнях таких науковців, як С. Вестфол [12], М. Геттевей [7], Ж.-П. Дебакс [4], Г. Волкер [10] та ін.

⁴ Наведемо для прикладу кілька реплік персонажу А. Вистава розпочинається такими словами героя: «A, for Goddis will./ What meane ye, syrs, to stond so still?» [8, pp. 1-2, с. 307]. Перед комічним двобоєм з Б, своїм суперником у боротьбі за прихильність Джоан, А просить у глядачів підтримки: «Fall to prayer, syrs, it is need./ As many of you as woulde me Gode spede./ For this gere stondyth me upon [8, pp. 1197-99, с. 328]. В іншому епізоді А загубив листа, що його написав Гай до Лукреції. Тож, він звертається по допомогу до публіки: «Syrs, is there none there among you/ That toke up suche a wrytyng?/ I pray you, syrs, let me have it agaune» [8, pp. 1756-58, с. 338] тощо.

⁵ Схожі сподівання висловлюються і на самому початку вистави. Цього разу від імені персонажа Б: «This play is like wyse I am sure/ Is made for the same entent and purpose./ To do every man both myrth and pleasure» [8, pp. 154-6, с. 310].

⁶ У даній статті посилання на текст п'єси Г. Медволла подаються за виданням: Medwall H. Fulgens and Lucrez / Henry Medwall // *Medieval Drama: An Anthology* / G. Walker [ed.]. – Oxford: Blackwell Publishers, 2000. – P. 308–347. Щоразу вказуються рядок і сторінка цитованого уривку у тексті драми.

⁷ Так, персонаж на ім'я В, даючи характеристику Гасві Фламінію, зазначає, що, хоча той і не був людиною благородного походження, мудрість та чесноти допомагали йому працювати заради спільного добробуту («Thorough his grete wisdom and vertuous behavouir/ He rulyd the comen wele to his grete honoure» [pp. 96-97, с. 95]).

⁸ Див., приміром, репліку Б: «тут немає близьких або родичів наших героїв, адже вони походять з Риму, як я уже казав» («here is no man of the kyn or sede/ of either parte, for why they were bore/ In the cytie of Rome as I sayd before» [pp. 178-180, с. 310]). Подібним чином висловлюється і Лукреція уже після того, як приймає рішення: «я виношу цей вирок вам двом, згідно моїх уявлень, і це не повинно поширюватися на інших» («... sentence I gyve betwuxt you two/ After myne owne fantasie, it shall not extend/ To ony other person» [pp. 1858-60, с. 340]). І далі у подібному ключі: «... of none other person it shall be sayn/ Sith it concerneth but onely unto you twayne» [pp. 2173-74, с. 344]. Лукрецію підтримує Гай Фламіній: «Твій вирок не має стосуватися нікого, окрім нас двох» («Your sentence shall touche no man but us twayne» [pp. 1865, с. 340]). Попри всі ці пояснення і реверанси в бік аристократії, Лукреція все одно побоюється, що її можуть неправильно зрозуміти. Тому вона звертається до публіки з проханням не сприймати її слова ворожо: «I pray you all, syrs, as meny as be here./ Take not my wordis by a sinister way» [pp. 2196-97, с. 344].

⁹ За спостереженням А. Нелсона, обидві п'єси Медволла вирізняє «соціальний контекст, тонко вплетений в канву тексту» («sophisticated social tone») [9, с. 14], що робить їх абсолютно несхожими на *Замок Стійкості (Castle of Perseverance)* чи *Людство (Mankind)* – надзвичайно популярні мораліте того часу. Медволл міг бачити ці та інші англійські мораліте власне у Кінгз-коледжі або на околицях університетського містечка. Цей різновид театральних вистав середньовіччя був надзвичайно популярним у східній Англії. Відомо також, що мораліте *Мудрість (Wisdom)* було створено спеціально для попередника Джона Мортонна на посаді єпископа Елійського і виконувалося у єпископському мастку. На те, що Медволл добре знав цей твір, вказує подібність музичних вставок, танцювальних епізодів та сцен із перевдяганням, що простежується між творами Медволла і цим мораліте [9, с. 15].

¹⁰ Свій титул і герцогство Ч. Брендон отримав від короля як нагороду за бойові заслуги у 1514 році [див.: 5, с. 91].

¹¹ Виконуючи волю родини, Мері у 1514 році вийшла заміж за французького короля Людовика XII. Роблячи цей доленосний крок, принцеса взяла з Генріха слово не перешкоджати їй у тому, щоби свій наступний шлюб (коли такий буде в її житті) укласти з тим, з ким вона сама забажає. Через одинадцять місяців після весілля Мері залишилася удовицею. А у 1516 році таємно вінчалася у Парижі з Чарльзом Брендонном, якого Генріх VIII відрядив до Франції, аби привезти сестру додому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Axton R. Introduction / Richard Axton // *Three Rastell plays. Four Elements, Calisto and Melebea, Gentleness and Nobility* / [ed. Richard Axton]. – Cambridge : D. S. Brewer Ltd, 1979. – P. 1–26.

2. Bevington D. Popular and Courtly Traditions on the Early Tudor Stage / David Bevington // Stratford-upon-Avon studies 16 Medieval Drama / [ed. N. Denny]. – London : Edward Arnold, 1973. – P. 91–107.
3. Craik T. W. The Tudor Interlude and Later Elizabethan Drama / T. W. Craik // Stratford-upon-Avon studies 9. Elizabethan theatre/ [eds. J. R. Brown and B. Harris]. – London : Edward Arnold publishers Ltd, 1966. – P. 37–57.
4. Debax J.-P. Complicity and Hierarchy: A Tentative Definition of the Interlude Genus / Jean-Paul Debax // Ludus. Medieval and Early Renaissance Theatre and Drama. – Vol. 9 : Interludes and Early Modern Society. Studies in Gender, Power and Theatricality / [eds. P. Happé and W. Hüskén]. – Amsterdam : Rodopi, 2007. – P. 23–42.
5. Godfrey R. A. Nervous laughter in Henry Medwall's Fulgens and Luces / R. A. Godfrey // Tudor theatre. Emotion in the theatre. – Vol. 3. – Table ronde V. – Bern : Peter Lang, 1996. – P. 81–97.
6. Happé P. English Drama before Shakespeare / Peter Happé. – London : Longman, 1999. – 291 p.
7. Hattaway M. Elizabethan popular theatre. Plays in Performance / Michael Hattaway. – London : Routledge and Kegan Paul, 2005. – 234 p.
8. Nelson A. H. Introduction / A. H. Nelson // The Plays of Henry Medwall / [ed. A. H. Nelson]. – Cambridge : D.S.Brewer, 1980. – P. 1–30.
9. Walker G. Henry Medwall, Fulgens and Luces / Greg Walker // Medieval Drama : An Anthology / [ed. G. Walker]. – Oxford : Blackwell Publishers, 2000. – P. 305–307.
10. Walker G. Politics and Morality : The Interludes / Greg Walker // Medieval Drama : An anthology / [ed. G. Walker]. – Oxford : Blackwell Publishers, 2000. – P. 301–303.
11. Westfall S. «A Commony a Christmas gambold or a tumbling trick» : Household Theatre / Suzanne Westfall // A New History of Early English Drama / [eds. J. D. Cox and D. S. Kastan]. – New York : Columbia University Press, 1997. – P. 39–58.

© Лілова О. Є., 2012

Дата надходження статті до редколегії 11.04.2012 р.